

Zajcu, Maksu Fab'anju in načrtu z geslom „Viribus unitis“. Kateri načrt bodo izbrali za spomenik, še ni znano.

Zadnji dnevi profesorja S. Šubica.

Ko sem bil prišel v Gradec v pokoj, je bil moj prvi pot k profesorju Šubicu, da se mu zahvalim za prijazen list, s katerim mi je bil podal svoj življenjepis za „Zgodovino slovenskega slovstva“ in pa tudi bodrilno priznanje. Bil je izredno prijazen in zgovoren in je izrazil željo, da bi se včasih videla. Meni je bilo to všeč, kajti on je bil vsekakor najstarejši slovenski pisatelj, s katerim sem mogel občevati, odkar sta mi umrla bivša učitelja na mariborski gimnaziji in pozneje prijateljsko naklonjena odličnjaka Davorin Trstenjak in Božidar Raič.

Pravil mi je o svojih rokopisih, katere po njegovi smrti dobim na razpolaganje. Te ponudbe nisem mogel odkloniti, dasi sem vedel, da ne bom mogel dobro ukreniti z njegovimi naravoslovskega spisi. O kakšni bolehnosti pa takrat 1900. l. ni bilo ne duha ne sluha. Obiskoval sem ga blizu vsak drugi mesec. Živel in stanoval je izredno varčno. V Radinske toplice je rad zahajal in tam dobival sobo zastoj. Prišel je tudi v Kapelo k gostoljubnemu župniku Davorinu Mešku, kateri se ni mogel načuditi, da je tako slabo oblečen mož vseučiliški profesor.

Lani meseca majnika blizu mi je gospod dr. Ipavic dal glas, da naj profesorja Šubica spravim v bolnišnico. Ker je jako pičlo plačeval gospodarci, tudi ni mogla dosti trošiti zanj. Noge so mu bile tako otekle, da se je težko obuval in izuval. Takoj je bil pripravljen odriniti v bolnišnico; samo v javno bolnišnico ni hotel, ker ni maral biti, kakor je sam pravil, „Versuchskaninchen“. Odgovoril sem mu na to, da vseučiliškega profesorja vseučiliški profesorji ne bodo imeli za „poizkuševanje“.

Ker sem jaz bil 1897. in 1903. l. operiran pri usmiljenih bratih v Gradcu, sem izprožil to misel, da naj tudi on pojde tja, in takoj je bil voljan iti v omenjeno bolnišnico, rekši: „Vi ste torej tam znanec, priporočajte me!“ Njegova hči, posestnica Helena Heilbronner v Langenerlingu pri Reznu (Bavarsko), je tudi prihitela v Gradec, ko je slišala, da se oče počuti slabo. Odpeljali smo se v bolnišnico. Predstavil sem v pisarni njega in njegovo hčer in sem odšel, ker sem imel opraviti drugod. Drugi dan sem prišel pogledat, kako se je tam udomačil. Začudil sem se, ko sem slišal, da se je odpeljal s hčerjo. Zahteval je v sobici marmornata tla. Ker pa takih nimajo v svojih sobicah, ni ostal. Možu izredne skromnosti ni ugajalo tam, kjer dobi za 6 kron na dan posebno lepo sobico. Na njegovem domu sem izvedel, da je šel v „Evangelisches Pflegeheim“ na Ruckerlbergu, ker je bil s prednico od prej znan. Nekaj tednov je bil v sobi, in potem sem ga našel na vrtu. Rekli so mu, da se

je poboljšal toliko, kolikor se sploh dá pomagati slabotnemu možu, ki je star nad 70 let. Rekel je, da ga je nekdo povabil na letovišče v Lipnico, da bi pa še rad šel za dva dni v Ljubljano in Škofjo Loko. Zadnje sem mu odločno odsvetoval, ker si tako oslabiljen stavec v Ljubljani ali v Škofji Loki brez prave postrežbe ne more pomagati. Njegova hči je odpotovala na Nemško, jaz sem odšel na letovišče v Hoče, pa sem mu trdo naložil, naj mi odpiše, če se odpravi kam na kmete. Blizu mesec pozneje dobim neko soboto predpoldne od njegove hčere iz Gradca brzojav, da Simona Šubica popoldne iz bolnišnice usmiljenih bratov ob drugi uri ponesó — k večnemu počitku. Nobeden vlak ni vozil več mimo Hoč, da bi bil mogel odriniti k pogrebu. Kondoliral sem hčeri pismeno.

Pozneje sem izvedel od hčere, da je šel iz „Pflegeheima“ na svoj dom v Gradcu, da je tam iznova obolel in se dal prepeljati k usmiljenim bratom in tam umrl. Poklicali so brzojavno hčer, ki je prišla k pogrebu. Poslala mi je potem gospa Heilbronner dva zaboja rokopisov: Eden je bil prvotno namenjen „Matici Slovenski“, eden „Dom in Svetu“. Poznejši pripis je javljal, da naj jaz razpolagam z rokopisi. Ker so mi pa oslabele oči in ker nisem prirodoslovec, sem odposlal oba rokopisa na tista mesta, kamor sta bila namenjena.

O njegovi oporoki, ki se nahaja v rokah tukajšnjega beležnika Steinböcka, nisem mogel poizvedeti ničesar, ker ima dostop do oporoke samo tista oseba, ki ima uradno pooblastilo, da ima pravico do kakšnega dela njegove zapuščine.

Spomin na občevanje s tem odličnim možem mi ostane neizbrisen; bil je mož globokega verskega prepričanja in konservativnega mišljenja.

Dr. Karol Glaser.

O. Stanislav Škrabec je praznoval svojo šestdesetletnico dne 7. januarja t. l. Delovanje odličnega slavista smo opisali v „Dom in Svetu“ leta 1902, str. 77. sl. Naše iskrene čestitke in — na mnogaja léta!

Slikar Anton Ažbe. Našemu rojaku, slikarju Antonu Ažbetu v Monakovem, je cesar podelil viteški križec Fran Jožefovega reda. Ažbe ima v Monakovem slikarsko šolo, ki je znana kot ena prvih v Monakovem. Predlanskim je prinesel dunajski „Salon“ jako priznalno pisano oceno o Ažbetovih delih z njegovo biografijo in sliko.

Alojzij Progar je zadnji čas za nagrobni spomenik družine Meggerle na novem mestnem pokopališču celovškem izklesal dva angela iz belega karrskega marmorja. Dalje je modeliral g. Progar dva leva, ki bodeta izklesana v več kot naravni velikosti za rakev grofa Somzicha na Ogrskem.

Jaroslav Kocian, veliki virtuoz na gosli, je prošli mesec koncertiral na slovanskem jugu. V Ljub-

ljani je bil njegov koncert vrlo obiskan. Njegova igra je očarujoča. Soglasno ga prištevaljo vsi kritiki med največje virtuozne. Iz Ljubljane je šel koncertirat v Gorico in v Trst. Povsod je dosegel največje priznanje. Na klavirju je spremljal njegovo igro O. Dienzl. Ko se je pa ta moral od njega ločiti, je spremljal velikega violinista njegov rojak, g. I. Prochazka, učitelj „Glasbene Matice“ v Ljubljani.

Sedemdesetletnica dr. Jos. Vošnjaka. Dne 20. januarija je praznoval dr. Jos. Vošnjak svojo sedemdesetletnico. „Slovensko pisateljsko društvo“ mu je priredilo slavnosten večer, pri katerem je čital slavljenec svoje „Spomine“. Rojen 4. januarija l. 1834. v Šoštanju na Štajerskem, je študiral v Celju, Gradcu in na Dunaju. L. 1859. ga je vojska privedla v Ljubljano, kjer je kot mlad zdravnik deloval v bolnici, prenapolnjeni z ranjenci. Potem se je vrnil zopet na Štajersko, kjer se je začelo živahno politično delovanje. Izdal je brošuro „Slovinci, kaj hočemo?“ Z dr. Matijem Prelogom je ustanovil „Slovenskega Gospodarja“, dopisoval v „Novice“, v Einspielerjevega „Slovenca“ in bil med ustanovniki „Slov. Naroda“. Pozneje se je vrnil na Kranjsko, kjer je postal poslanec in deželni odbornik. V slovenski književnosti je znan po raznih delih. Pisal je gospodarsko-poučne stvari in pripovedi. O romanu „Pobratimi“ je „Dom in Svet“ obširneje pisal l. 1889., str. 28. Za slovensko gledališče je spisal drame „Lepa Vida“, „Doktor Dragan“, „Pene“ in „Premogar“. Med veseloigrami imenujemo „Svoji k svojim!“, „Resnica oči kolje“, „Ministrovo pismo“ in „Ženska zmaga“. Od l. 1895. živi dr. Jos. Vošnjak na svojem posestvu v Visolah pri Slovenski Bistrici, se bavi z gospodarstvom in piše knjigo „Iz mojih spominov“.

Kako je Dežman postal nemškutar? O tem je dr. Jos. Vošnjak pri svojem slavnostnem večeru pripovedoval sledeče: L. 1861. so bili za državne poslance po novi ustavi izvoljeni dr. Janez Bleiweis, dr. Toman in v Idriji Dežman, ki se je delal takrat najbolj narodnega in ki je po svoji pesmi „Slava Slavljanom“ in po povesti „Proklete grablje“ imel mnogo vpliva v narodnih krogih. Na vse smo se trdno zanašali, vsi so šli kot slovenski poslanci na Dunaj. A Dežman se je pa izneveril še tisto leto. Ko so se l. 1861. slovenski poslanci peljali na Dunaj, so jih slovesno pozdravljali na Dunaju in v Gradcu slovenski dijaki. Tomanu, ki je bil ognjevit govornik, so prirejali velikanske ovacije, za Dežmana, ki kot govornik nikogar ni mogel navdušiti, se pa nihče zmenil ni. Dežmanovo častilakomnost je to bolelo; obrnil se je na nasprotno stran, kjer so mu dali prvo mesto in so ga radostno sprejeli. Že 27. junija l. 1861. je Dežman nastopil v državnem zboru z govorom proti Tomanu in proti slovenskim zahtevam. Od tega časa je bil vedno hujši nasprotnik Slovencev.

„**Matica Srpska**“ je izdala knjigo „Vizantija i Srbi“, knjiga prva. Napisao St. Stanojević. Pisatelj pravi v uvodu, da bo v desetih knjigah obdelal vse zgodovinske, politične in kulturne odnose med Srbi ter med Bizantom in helensko kulturo. V tej popisuje Balkan pred prihodom Slovanov ter prodiranje Slovanov, Bolgarov in Avarov na Balkanu v VI. veku. — Zadnji „Letopis Matice Srpske“ ima članke: „Odnosaji izmedju Srbije i Ugarske 1331. do 1355. (Petar Marković.) Bogoboj Atanacković. (Jovan Skerlić.) Iz „Knjige skica“. (Dr. Svetislav Stefanović.) Razpust Preobraženskog Narodno-Crkvenog Sabora 1872. (Dr. Stefan Pavlović.) Slede književna poročila in „Beleške“.

Srbska književnost. Jovan Grčić je sestavil „Istorijo srpske književnosti prema nastavnom planu za srednje škole“. Knjiga je izšla v Novem Sadu. Življenje Hercegovcev popisuje v črticah in slikah Svetozar Ćorović v knjigi „U časovima odmora“. Dušan Gjukic je izdal zbirko lirčnih pesmi „Kroz suton“.

Srbska književnost na Nemškem. V Lipskem izhaja „Knjižnica izbranih srbskih umetniških del“, ki objavlja nemške prevode iz srbske književnosti v krasnem izdanju. Nedavno je izšla Milovana Gj. Glišića „Podvala“ v dr. Krausovem prevodu „Ein Geniestreich“.

Slovenska epigrafika. Izšla je druga knjiga „Starih srbskih zapisa i natpisa“, katere urejuje Ljubomir Stojanović.

Jaroslav Vrchlický je spisal novo zgodovinsko dramo v šestih dejanjih „Knížata“, katere snov je zajeta iz dobe Přemyslovcev okoli l. 1000. V njej nam predstavlja Vrchlický boj med slovanstvom in germanstvom, med vzhodom in zapadom.

Jubilejno izdanje „Babice“ je izšlo pred kratkim v zalogi „Unie“. Lepa povest Božene Němcove se nam predstavlja v krasni, okusni obliki.

Sydor Worobkiewicz, poljsko-rusinski pesnik, je umrl 19. okt. pr. l. v Černovicah, star 67 let. Bil je profesor bogoslovja in je zložil tudi več iger, ki so jih radi igrali.

Poljska umetniška akademija se ustanovi v Rimu. Predsednik akademije bo slavni poljski kipar Teodor Rygier.

Veronika Deseniška. Zgodbo Veronike Deseniške, nesrečne soproge celjskega grofa Friderika, katero je že Jurčič izkušal dramatično obdelati, je porabil zdaj hrvaški pisatelj J. E. Tomić za zgodovinsko dramo v štirih dejanjih.